

Nebojša Z. Stevanović,
dipl. pravnik, pravni zastupnik u GFO Valjevo,
Kompanija "Dunav osiguranje" a.d.o.

NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE ZA PRETRPLJENE FIZIČKE BOLOVE

Pojam nematerijalne štete javlja se samo kao posledica protivpravne radnje usled koje je povređeno lično dobro nekog lica. Nasuprot tome, imovinska (materijalna) šteta javlja se kao posledica povrede kako imovinskog tako i ličnog prava odnosno dobra nekog lica. Lična dobra štite se dosuđivanjem novčane naknade nematerijalne štete zbog povrede duševnog ili telesnog integriteta.

Ključne reči: *naknada štete, zakon, pretrpljeni bol*

U pravnoj teoriji javila su se različita tumačenja pravne prirode naknade nematerijalne štete, a varirala su od negiranja prava na naknadu do njenog potpunog favorizovanja, kako u pogledu osnova tako i u pogledu visine štete. U našem pravnom sistemu naknada nematerijalne štete regulisana je Zakonom o obligacionim odnosima iz 1978. godine (ZOO), koji pojedincu priznaje pravo na zaštitu ličnog dobra, života, slobode, časti, ugleda i druga zagarantovana dobra, kao i zaštitu materijalnih dobara od oštećenja i uništenja.

Pod nematerijalnom štetom ZOO podrazumeva fizički bol, psihički bol i strah. Novčana naknada na ime nematerijalne štete oštećenom licu može se dosuditi samo ako se povreda iskazuje u jednom od navedenih vidova te štete i pod uslovom da jačina i trajanje bolova i straha, kao i druge okolnosti, to opravdavaju, kako bi se kod oštećenog lica uspostavila i dovela u normalno stanje narušena psihička ravnoteža.

Zakon o obligacionim odnosima u članu 200 stav 1. i članu 203 priznaje novčanu naknadu za pretrpljeni fizički bol, kao i budući fizički bol.

Vlada Republike Srbije donela je 2010. godine Uredbu o naknadi štete na licima (*Službeni glasnik RS 34/2010*). Ovom uredbom bliže se uređuju način i kriterijumi za utvrđivanje materijalne štete, način i kriterijumi za utvrđivanje nematerijalne štete, zavisno od težine telesne povrede ili narušenog zdravlja, odnosno od stepena delimične onesposobljenosti za rad, kao i krug lica koja imaju pravo na naknadu i maksimalni iznos naknade za pretrpljene bolove usled smrti ili teškog invaliditeta nekog lica.

Prema Uredbi, osnov za novčanu naknadu za materijalnu i nematerijalnu štetu jeste postojanje povrede telesnog integriteta nekog lica koje je izraženo u kontuzijama nekog dela tela, oštećenju ili gubitku pojedinih delova tela, trajnom narušenju zdravlja ili smrti.

Nematerijalna šteta nadoknađuje se nezavisno od naknade materijalne štete. Nematerijalna šteta, kao posledica saobraćajne nezgode, u smislu ove uredbe, obuhvata sledeće vidove:

- 1) fizički bol
- 2) duševni bol zbog umanjenja opšte životne aktivnosti
- 3) pretrpljeni strah
- 4) duševni bol zbog naruženosti
- 5) duševni bol zbog smrti bliskog lica
- 6) duševni bol zbog naročito teškog invaliditeta bliskog lica.

Fizički bol je subjektivno osećanje koje se javlja kod povređenog lica u momentu povređivanja i traje za vreme lečenja. Pri utvrđivanju visine naknade štete za pretrpljeni fizički bol u obzir se naročito uzima jačina i trajanje pretrpljenih fizičkih bolova, budući bolovi, procenat umanjenja opšte životne aktivnosti, kao i uzrast povređenog lica, njegovo opšte zdravstveno stanje, vrsta i karakter povreda te moguće umanjenje intenziteta bolova odgovarajućom terapijom i lekovima. Prema Uredbi, naknada za fizički bol ne isplaćuje se za bolove slabog intenziteta u trajanju do tri dana.

Naknada se određuje prema sledećim kriterijumima za pretrpljeni fizički bol koji je nastao:

- 1) kao posledica izuzetno teških povreda koje su izazvale umanjenje opšte životne aktivnosti preko 50 odsto – do 3.000 evra
- 2) kao posledica teške telesne povrede koja je prouzrokovala umanjenje opšte životne aktivnosti preko 30 odsto, ali ne više od 50 procenata – do 2.000 evra

Naknada nematerijalne štete za pretrpljene fizičke bolove

- 3) kao posledica teških telesnih povreda koje su prouzrokovale umanjene opšte životne aktivnosti do 30 odsto – do 1.500 evra
- 4) kao posledica lakih telesnih povreda i onih kod kojih nije nastupilo umanjene opšte životne aktivnosti, a preovladavaju bolovi jakog intenziteta – do 1.000 evra
- 5) kao posledica lakih telesnih povreda i onih kod kojih nije nastupilo umanjene opšte životne aktivnosti, a preovladavaju bolovi srednjeg i slabog intenziteta – do 500 evra.

Kada se govori o pretrpljenom bolu, može se reći da je bol osećaj ili osećanje subjektivnog karaktera koje se javlja kod ljudskog bića u slučaju narušavanja telesnog integriteta. Osnovna karakteristika fizičkog bola jeste izraziti subjektivni karakter.

Postoje različite vrste bola: neuralgičan, pulsirajući, difuzan i vegetativan, a u praksi se najčešće javljaju njihove kombinacije. Samo osoba pri punoj svesti može osetiti bol i doživljaj intenziteta bola. Bol se može oceniti kao veoma jak, kontinuiran, povremen, srednjeg ili slabog intenziteta.

Naknada nematerijalne štete za pretrpljeni fizički bol postoji u skoro svim evropskim zakonodavstvima. Stari građanski zakonici doneti u 19. veku (npr. francuski, nemački...) nisu poznavali institut naknade nematerijalne štete kao posledicu telesne povrede. Međutim, reformama ovih zakonika u kasnijem razdoblju priznato je pravo na naknadu nematerijalne štete. U ranijim zakonodavstvima socijalističkih zemalja, osim SFRJ, pravna naknada nematerijalne štete na ime pretrpljenih bolova nije bila dopuštena, a i danas je pod veoma strogim i restriktivnim uslovima primenljiva u pravnim sistemima tih zemalja. U pravnom sistemu Republike Srbije oštećeno lice ima pravo na naknadu samo ako trpi bol određenog intenziteta i određenog trajanja, što je predviđeno i u članu 200. ZOO. Ukoliko su bolovi neznatnog intenziteta, ne može se ostvariti pravo na naknadu.

Za naknadu nematerijalne štete usled pretrpljenog fizičkog bola vezuje se postojanje problema koji se odnosi na nedostatak opšteprihvaćenih kriterija kako bi se što objektivnije utvrdio karakter, jačina i trajanje bolova. Uporedno pravo poznaje Fišerov sistem razvrstavanja telesnih povreda. Taj sistem utvrđuje šest kriterija za vrednovanje povreda:

- a) veoma laki slučajevi
- b) laki slučajevi
- c) srednje teški slučajevi
- d) teški slučajevi

- e) veoma teški slučajevi
- f) izuzetno teški slučajevi.

Ovaj sistem primenljiv je i u našoj pravnoj i sudskoj praksi, ali se mora naglasiti da ne postoji metod koji omogućava precizno izračunavanje jačine i samog postojanja fizičkog bola, pošto je stepen bola promenljiv do beskonačnosti.

Naposletku, može se reći da se prilikom utvrđivanja naknade nematerijalne štete za pretrpljeni fizički bol mora voditi računa o okolnostima kao što su ličnost oštećenog, trajanje i intenzitet bola, karakter povrede, starost oštećenog.

Zaključak

Novčana naknada za pretrpljen fizički bol odmerava se u zavisnosti od ličnosti oštećenog, trajanja bola, njegovog intenziteta, karaktera povrede, starosti oštećenog. Pri tom, vrsta povrede i deo tela koji je povređen takođe utiču na visinu naknade. Kratkotrajnost bolova ili njihov mali intenzitet mogu dovesti do toga da se oštećenom ne prizna pravo na naknadu nematerijalne štete.

Literatura:

- *Službeni glasnik RS*, 34/2010
- *Zakon o obligacionim odnosima, Službeni list SFRJ br. 1978. i br. 39/1985.*
- *Promene u pravnom sistemu 2009*, Zlatiborski dani prava, zbornik radova
- www.nbs.rs
- www.steta.rs

Summary

Mental Injury Compensation for Physical Pain

Nebojša Z. Stevanović, B.L.

Pecuniary compensation for suffered physical pain is determined depending on: personality of the claimant, pain duration, pain intensity, character of injury, age of the claimant. Type of injury and injured body part also play the part in the determination of the amount of compensation. Short duration of pains or their low intensity may result in the fact that the claimant's right to compensation for mental injury will not be recognized.

Translated by: Zorica Simović